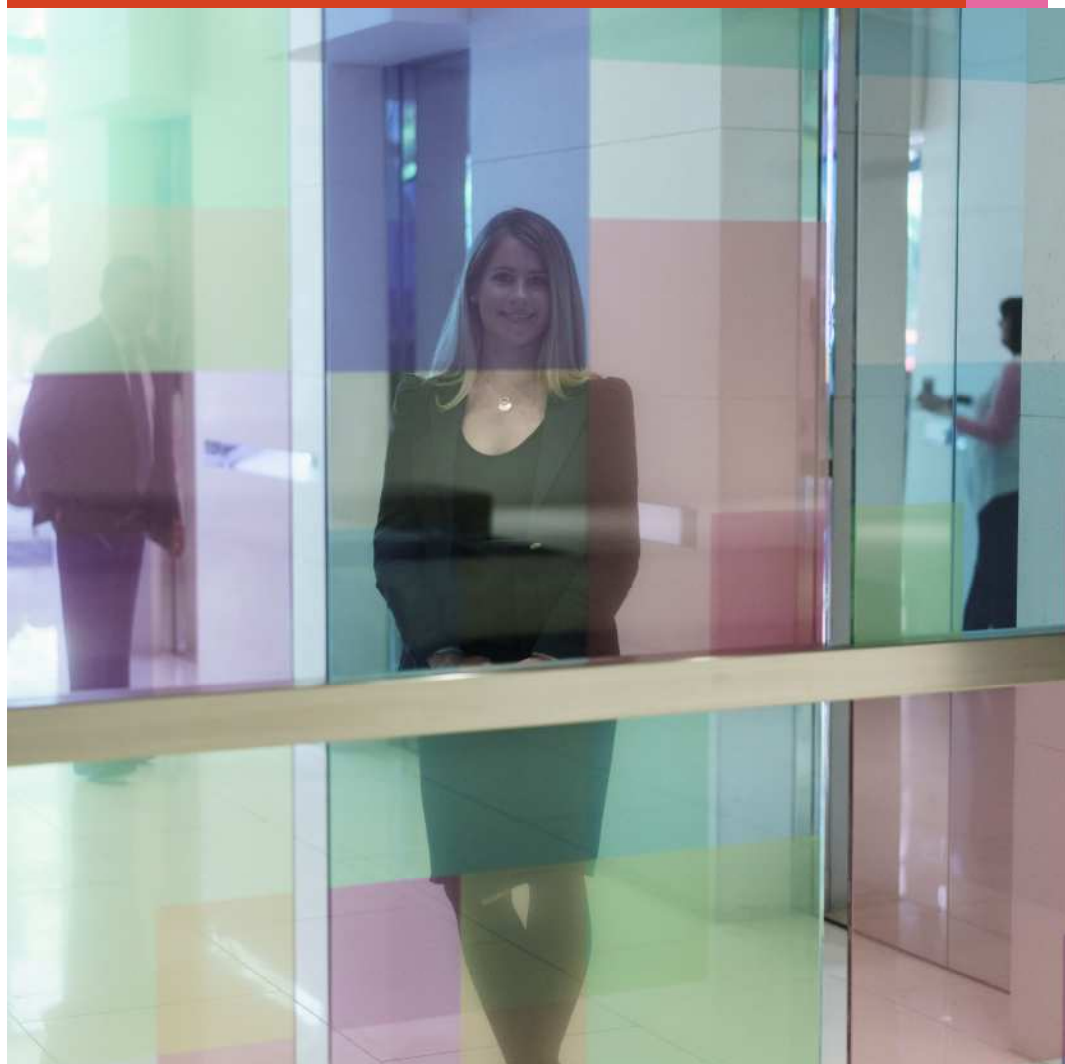

www.pwc.rs

Izveštaj o transparentnosti

za godinu završenu na dan
31. decembra 2015. godine

pwc

Ovaj izveštaj se izdaje u skladu sa zahtevima člana 54 Zakona o tržištu kapitala (Službeni glasnik Republike Srbije br. 31/2011), člana 2 Pravilnika o uslovima za obavljanje revizije finansijskih izveštaja javnih društava (Službeni glasnik Republike Srbije br. 114/2013), kao i člana 20 Zakona o reviziji (Službeni glasnik Republike Srbije br. 62/2013).

Pravna forma, vlasnička struktura i organizacija mreža

Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd zastupa Biljana Bogovac, direktor društva.

PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd je društvo za ograničenom odgovornošću u vlasništvu društva PricewaterhouseCoopers Polska Sp ZOO (51%) registrovanog u Poljskoj i društva PricewaterhouseCoopers Eastern Europe B.V. (49%) registrovanog u Holandiji. Krajnji vlasnici navedenog društva su partneri društava PricewaterhouseCoopers u zemljama centralne i istočne Evrope. Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd zajedno sa ostalim PwC društvima u svetu, članica je PricewaterhouseCoopers International Limited, ("PricewaterhouseCoopers International") društva sa ograničenom odgovornošću registrovanog u Engleskoj. Društvo PricewaterhouseCoopers International predstavlja okosnicu oko koje se okupljaju članice međunarodne mreže PricewaterhouseCoopers društava. Društvo PricewaterhouseCoopers International se ne bavi pružanjem usluga klijentima. Osnovna delatnost društva PricewaterhouseCoopers International uključuje aktivnosti kao što su: identifikovanje različitih mogućnosti na tržištu i razvoj strategija za njihovu realizaciju; promocija postojećih rezultata rada i jačanje znanja i veština stručnjaka unutar mreže; predstavljanje vlastite robne marke, kreiranje standarda u oblasti upravljanja rizicima i kvaliteta rada i njihova dosledna primena od strane članica međunarodne mreže PricewaterhouseCoopers društava, kao i poslovanje u skladu sa standardima nezavisnosti i profesionalizma.

Članice PricewaterhouseCoopers International ne deluju u svojstvu zastupnika društva PricewaterhouseCoopers International pri pružanju usluga klijentima niti u drugim prilikama, te tako ni PricewaterhouseCoopers International ne deluje u svojstvu zastupnika svojih kompanija članica. PricewaterhouseCoopers International nema pravo niti mogućnost da vrši kontrolu profesionalnog prosuđivanja svojih članica. PricewaterhouseCoopers International ne snosi odgovornost za postupke odnosno propuste članica PricewaterhouseCoopers International. Svaka članica društva PricewaterhouseCoopers International je zasebno i nezavisno pravno lice. PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd saraduje sa drugim članicama iz zemalja centralne i istočne Evrope na poslovima pružanja usluga domaćim i međunarodnim kompanijama u Regionu. Pomenuta saradnja ostvaruje se preko regionalne uprave koja, osim toga što obezbeđuje poštovanje politika i procedura društva PricewaterhouseCoopers International od strane regionalnih PricewaterhouseCoopers društava, omogućava razmenu resursa i sprovođenje politika u oblasti upravljanja rizicima i standarda kvaliteta.

Svaka članica mreže ima vlastitu upravljačku strukturu uspostavljenu u skladu sa relevantnom zakonskom regulativom i zahtevima poslovanja. Ovakva pravna struktura i mrežna organizacija obezbeđuju svakoj članici fleksibilnost i samostalnost u pogledu brzog i efikasnog reagovanja na uslove lokalnog tržišta. Osim toga, ona takođe odražava činjenicu da nadležni regulatorni organi u najvećem broju zemalja daju pravo obavljanja poslova revizije društvima registrovanim na njihovoj teritoriji u kojima domaći sertifikovani ovlašćeni revizori (u EU revizori i revizorske kuće) imaju, u najmanju ruku, većinsko vlasništvo i kontrolu.

Kada jedno PricewaterhouseCoopers društvo postane članica društva PricewaterhouseCoopers International i pristupi globalnoj mreži PricewaterhouseCoopers kompanija, stiče pravo na korišćenje naziva PricewaterhouseCoopers/PwC i dobija pristup zajedničkim resursima, metodologijama rada, znanju i iskustvu stručnih kadrova. Zauzvrat, svako društvo se obavezuje na postupanje u skladu sa nizom zajedničkih politika, kao i na očuvanje standarda u oblasti kvaliteta usluge odobrenih od strane uprave društva PricewaterhouseCoopers International.

Globalna mreža PricewaterhouseCoopers društava stvara platformu na kojoj društva članice mreže vrše razmenu znanja, veština i resursa kako bi klijentima širom sveta dosledno pružale usluge visokog kvaliteta. PricewaterhouseCoopers društva u svim zemljama imaju zajedničku metodologiju rada, bazu znanja, tehnologije, kao i pristup proverenim ekspertskim znanjima i inovativnom načinu razmišljanja.

Svaka članica PricewaterhouseCoopers mreže obavlja poslove kontrole kvaliteta rada i praćenja usaglašenosti poslovanja sa zakonom koji se odnose na pružanje usluga, profesionalnu etiku, poslovno ponašanje i nezavisnost.

Povezano pravno lice društva PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd je PricewaterhouseCoopers Consulting d.o.o., društvo za pružanje konsultantskih usluga.

Način upravljanja

Unutar grupe PricewaterhouseCoopers društava koja posluju u regionu centralne i istočne Evrope, a koji čini 30 zemalja, uspostavljen je matični sistem upravljanja. Svake 4. godine svi partneri učestvuju u glasanju za izbor izvršnog direktora koji obrazuje regionalni Upravni odbor u čiji sastav ulaze izvršni direktori PricewaterhouseCoopers društava i rukovodioci linija usluga. Regionalni Upravni odbor odgovoran je za definisanje opštih poslovnih ciljeva i usaglašenost poslovanja za politikama društva PricewaterhouseCoopers International.

U svim PricewaterhouseCoopers društvima bez obzira na geografsku pozicioniranost, politike i poslovne ciljeve linija usluga (tj. sektora za reviziju i računovodstvo; usluge poreskog savetovanja; usluge pravnog savetovanja; usluge poslovnog savetovanja) definiše rukovodstvo konkretnih linija usluga.

Nadzor nad radom regionalnog Upravnog odbora vrši se u ime partnera preko izabranog Saveta regionalnih partnera koji tesno saraduje sa Upravnim odborom i odobrava ključne politike i odluke koje se, pak, odražavaju na partnere i društva PricewaterhouseCoopers.

Sistem interne kontrole kvaliteta i Izveštaj o uspešnosti

Kao članica društva PricewaterhouseCoopers International, društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd dužno je da poštuje opšte standarde u oblasti upravljanja rizicima i kvaliteta usluge odobrene od strane organizacije. Osim pomenutih standarda društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd dužno je da poštuje domaću zakonsku regulativu i standarde u oblasti kvaliteta rada za profesionalne računovođe i revizore, a propisanim Zakonom o reviziji, Kodeksom etike za profesionalne računovođe i u skladu sa metodologijom koju utvrđuje Komora ovlašćenih revizora Republike Srbije.

Naša detaljna procedura kontrole kvaliteta rada sadržana je u našim uputstvima za postupanje u postupku revizije. U daljem tekstu dajemo pregled ključnih politika, stavova i ponašanja uz pomoć kojih dosledno obezbeđujemo visok kvalitet usluge pri obavljanju poslova revizije:

Standardi u oblasti kontrole kvaliteta rada

Članice društva PricewaterhouseCoopers International dužne su da u skladu sa internim politikama, Opšteprihvaćenim standardima revizije i Zakonom o računovodstvu i reviziji Republike Srbije primenjuju sistem kontrole kvaliteta rada u oblasti revizije.

Naš sistem kontrole kvaliteta rada je u potpunosti usaglašen sa zahtevima Međunarodne federacije računovođa ("IFAC") i dole navedenim standardima, a propisanim Zakonom o reviziji, Kodeksom etike za profesionalne računovođe i u skladu sa metodologijom koju utvrđuje Komora ovlašćenih revizora Republike Srbije.

PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd redovno koristi pomenuti sistem kontrole kvaliteta rada pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti.

Od 15. juna 2005. godine, Međunarodni standard o kontroli kvaliteta 1 (ISQC 1) koji je objavljen od strane IFAC važeći je za sva društva koja se bave pružanjem usluga revizije i poslovima pregleda finansijskih podataka iz ranijih perioda.

Ovim standardom utvrđuju se elementi sistema kontrole kvaliteta koje su društva za reviziju dužna da uspostave.

Zahtevi se odnose na:

- Odgovornost rukovodstva u pogledu kvaliteta rada unutar društva.
- Zahteve profesionalne etike
- Procedure za prihvatanje angažovanja i očuvanje saradnje sa klijentima, kao i za prihvatanja specifičnih angažmana
- Ljudske resurse
- Rad na realizaciji projekata
- Monitoring

Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd ispunjava pomenute zahteve na sledeći način:

Odgovornost rukovodstva u pogledu kvaliteta rada unutar društva

Stav rukovodstva: Rukovodstvo u društvu PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd i regionu obavezalo se na preduzimanje svih potrebnih mera kako bi društvo PricewaterhouseCoopers predstavljalo primer kvaliteta, nezavisnosti, objektivnosti i etičkog ponašanja. Rukovodstvo redovno šalje dopise partnerima u kojima naglašava važnost "nepokolebljivog stava kada je reč o kvalitetu usluge". Ista poruka sadržana je u svakodnevnoj komunikaciji sa zaposlenima. Podjednaku važnost imaju izveštaji rukovodstva u kojima se partnerima i zaposlenima skreće pažnja na nove standarde i smernice koji će im pomoći u pružanju usluga visokog kvaliteta. Rukovodstvo koristi svaku priliku da naglasi važnost očuvanja kvaliteta usluge u svakodnevnoj praksi. Svojim ponašanjem rukovodstvo pokazuje da čvrsto veruje u ciljeve i sisteme kontrole kvaliteta rada. Sve pomenuto potkrepljuje imenovanje partnera nadležnog za pitanja nezavisnosti, upravljanja rizicima i kvalitetom revizije koji je direktno odgovoran regionalnom partneru ili partneru nadležnom za upravljanje kancelarijom u Srbiji. Pomenuti partneri biraju se iz redova lica sa odgovarajućim iskustvom i reputacijom. Oni obavljaju poslove savetovanja i, prema potrebi, daju uputstva partnerima na projektima u pogledu pitanja koja se odnose na rizike i kvalitet rada.

Etički zahtevi

Integritet i objektivnost

Ugled i uspeh društva PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd direktno zavisi od integriteta i profesionalnog ponašanja svakog partnera i zaposlenog osoba.

Sva društva članice PricewaterhouseCoopers International, partneri i zaposleni dužni su da postupaju u skladu sa standardima etičkog ponašanja društva PricewaterhouseCoopers International. Pomenuti standardi zahtevaju da zaposleni u PricewaterhouseCoopers postupaju u svojim aktivnostima objektivno i sa integritetom, stručno i sa dužnom pažnjom, te da poštuju poverljivost podataka i pokažu profesionalno ponašanje. Naši etički standardi su potpuno usaglašeni sa Kodeksom etičkog ponašanja IFAC i sadržani su u "Kodeksu ponašanja" društva PricewaterhouseCoopers (u daljem tekstu "Kodeks ponašanja"). Kodeks ponašanja se uručuje svim partnerima i zaposlenima u trenutku stupanja na posao. Kodeks ponašanja sadrži, između ostalog, "okvir za etičko donošenje odluka" koji zaposlenima služi kao osnov prilikom definisanja sopstvenog profesionalnog ponašanja. Od partnera i zaposlenih se očekuje da tokom radnog odnosa u PricewaterhouseCoopers postupaju u skladu sa pravilima Kodeksa ponašanja, te njihovo poznavanje pravila kodeksa podleže proverbi.

Za kontrolu i praćenje etičkih pitanja odgovoran je regionalni predsednik Saveta za etička pitanja, dok se u svakom PricewaterhouseCoopers društvu, kao zasebnom i nezavisnom pravnom licu, etičkim pitanjima bavi lice u zvanju lider u oblasti poslovnog ponašanja. Lider u oblasti poslovnog ponašanja nadležan je za etička pitanja na lokalnom nivou i odgovoran je za postupanje u skladu sa svim primenjivim standardima etike. Svako PricewaterhouseCoopers društvo ima pristup preciznim Pravilima etičkog ponašanja koja upotpunjuju naš Kodeks ponašanja. Pravila etičkog ponašanja sadrže smernice koje se odnose na primanje poklona od klijenata i postupanje u slučaju neetičkog ponašanja partnera i zaposlenih. Partneri i zaposleni mogu anonimno da upute pitanja lokalnom lideru u oblasti poslovnog ponašanja koja se odnose na etičke probleme ili ispravno postupanje u konkretnoj situaciji. Anonimnom komunikacijskom kanalu može se pristupiti preko veb sajta društva PricewaterhouseCoopers. Anonimni komunikacijski kanal omogućava trećim licima podnošenje pritužbi na neetičko ponašanje partnera i lidera u oblasti poslovnog ponašanja društva PricewaterhouseCoopers. Pregled etičkih pitanja i odgovora na raspolaganju je svim zaposlenima.

Lideri u oblasti poslovnog ponašanja dužni su da ispituju sve pritužbe i navode neetičkog ponašanja i preduzmu sve odgovarajuće mere kako bi sprečili eventualne represalije protiv lica koja prijave slučaj neetičkog ponašanja.

Standardi IFAC i društva PricewaterhouseCoopers upotpunjeni su zahtevima koji se odnose na nezavisnost i etičko ponašanje sadržanim u članovima 40 i 45 Zakona o reviziji Republike Srbije. Okvir Međunarodnog standarda za kontrolu kvaliteta 1 (ISQC1), u odeljku o smernicama u oblasti etičkog ponašanja, definiše pitanje nezavisnosti. Pitanje nezavisnosti obrađeno je u posebnom odeljku ovog izveštaja.

Nezavisnost

Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. je usvojilo Politike i propise u oblasti nezavisnosti i usaglašenosti poslovanja sa zakonom važeće za sva PricewaterhouseCoopers društva u svetu i, tamo gde je bilo potrebno, dopunilo ih restriktivnijim domaćim zakonskim propisima i propisima struke. PricewaterhouseCoopers d.o.o. pažljivo prati usaglašenost poslovanja sa zahtevima zakonske regulative i pravilima struke, kao i sa zahtevima PricewaterhouseCoopers u oblasti nezavisnosti koji se odnose na finansijske plasmane kod klijenata i poslovne odnose sa njima.

Više informacija o procedurama koje sprovodimo za potrebe očuvanja nezavisnosti nalazi se u odeljku "Praksa društva PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd u oblasti nezavisnosti i profesionalnog ponašanja".

Prihvatanje i zadržavanje klijenata

PricewaterhouseCoopers d.o.o. ima uspostavljenu proceduru za potrebe utvrđivanja prihvatljivosti klijenata (prema stepenu kom ga klijent može izložiti riziku) koja je zasnovana na pravilima društva PricewaterhouseCoopers International u postupku donošenja odluke o prihvatanju klijenta i očuvanju saradnje sa njim (Prihvatanje i zadržavanje klijenta - "A&C").

Sistem predviđa konsenzus tima na projektu, uprave društva, sektorskih eksperata i stručnjaka za pitanja upravljanja rizicima oko pitanja da li stepen rizika kojem postojeći ili potencijalni klijent izlaže društvo riziku može da se drži pod kontrolom, kao i oko pitanja da li je primereno da se društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd povezuje da konkretnim klijentom i njegovom upravom. U postupku utvrđivanja stepena prihvatljivosti klijenta uzimaju se u obzir sledeći faktori:

- Ugled potencijalnog klijenta i njegove uprave
- Rezultat rada Uprave klijenta
- Obrazovanje i iskustvo zaposlenih na poslovima pripreme finansijskih izveštaja
- Postojanje motiva ili, pak, sklonosti uprave ka manipulaciji izveštajnim rezultatima
- Materijalno značajne transakcije strukturirane na način koji omogućava priznavanje prihoda
- Neobično agresivan ili, pak, kreativan računovodstveni pristup
- Transakcije koje su složene, neobične ili, pak, koje nije lako proceniti
- Procene koje podrazumevaju neizvesnost, odnosno subjektivno prosuđivanje
- Transakcije sa povezanim stranama koje nisu deo konsolidovane grupe
- Naznake da društvo ima finansijske poteškoće
- Stepenn stručnosti neophodan za obavljanje konkretnog posla

Procedura prihvatanja i zadržavanja klijenta pruža pomoć pri utvrđivanju stepena prihvatljivosti klijenata, međutim pravi oslonac pružaju naši partneri nadležni za pitanja upravljanja rizicima koji veliki deo svog vremena izdvajaju za potrebe utvrđivanja stepena prihvatljivosti klijenata. Kao što je opširnije objašnjeno u odeljku "Rad na realizaciji projekata" koji se nalazi u daljem tekstu, naši partneri nadležni za upravljanje rizicima su iz redova zaposlenih u zvanju stariji partner koji u profesionalnim krugovima uživaju ugled i nezavisnost i daju ključni doprinos prilikom odlučivanja o prihvatanju klijenata odnosno o očuvanju saradnje sa njima.

Nakon sprovedenog postupka za utvrđivanje prihvatljivosti klijenta odnosno očuvanje saradnje sa njim, rezultati procene se uključuju u proceduru pregleda poslovnih knjiga, te utiču na obim i angažovanja i resurse na projektu. PricewaterhouseCoopers će odbiti da predloži, prihvati ili, pak, nastavi angažovanje na projektu ukoliko postoji uverenje da rizici ne mogu da se drže pod kontrolom, ukoliko društvo nije saglasno sa obimom potrebnog angažovanja ili, pak, ukoliko naknada iz bilo kog razloga nije prihvatljiva.

Ljudski resursi

Primanje radnika u radni odnos: Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd ima strogo definisane standarde u oblasti zapošljavanja pripravnika i iskusnih kadrova koji podrazumevaju ne samo ocenu uspeha u školi odnosno studijama svakog kandidata ponaosob već i razgovore sa njima, proveru njihovih podataka o školskoj spremi i proveru referenci. Osim pomenutog, vršimo procenu kvaliteta kadrova koje zapošljavamo direktno sa fakulteta i visokih škola, te vodimo računa o tome da kadrovi potiču iz obrazovnih ustanova poznatih po kvalitetnim diplomcima koji ostvaruju uspeh u struci kojom se bavimo.

Profesionalni razvoj: Obuka podrazumeva kontinuiran proces usvajanja znanja. Obuka počinje danom stupanja u radni odnos i nastavlja se tokom čitavog radnog veka zaposlenog. Zaposleni u PricewaterhouseCoopers pohađaju brojne obuke, zvanično i nezvanično organizovane, a osim pomenutog podvrgnuti su i kontinuiranoj obuci na radu. Program obuke obezbeđuje sticanje širokih kompetencija u računovodstvu i reviziji i usko-specijalističkih kompetencija koje se odnose na konkretne oblasti rada. Naši partneri se takođe kontinuirano obučavaju, razvijaju i obrazuju, i neposredno učestvuju u programima obuke zaposlenih na radu. Osnovna dužnost partnera ogleda se u radu sa svim zaposlenima. Pomenuti rad podrazumeva usmeravanje zaposlenih, kontrolu njihovih izveštaja, obuku, razmenu iskustava i davanje primera kadrovima iz struke i njihovim timovima.

Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd je stvorilo okruženje u kome zaposleni preuzimaju ličnu odgovornost za razvoj svoje karijere, te je u tom smislu kreiralo brojne programe obuke i alate koji zaposlenima pomažu u personalizaciji obuke tj. u njenom prilagođavanju sopstvenim dužnostima i obavezama. Pored obuke za koju se sami opredele, partneri i zaposleni dužni su da pohađaju obuku za koju PricewaterhouseCoopers smatra da je za njih važna kako bi bili u mogućnosti da obavljaju poslovne aktivnosti i stekli odgovarajuća znanja iz oblasti struke i etike. Osim pomenutog, društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd posluje u skladu sa standardima struke u oblasti kontinuirane profesionalne edukacije, u smislu obima i vrste edukacije. Naši programi obuke se redovno ažuriraju sa ciljem da zaposlenima omoguće da se razvijaju, stiču znanja, veštine i iskustva potrebna u profesionalnom radu sa klijentima.

Kontrola rada i usmeravanje: Svaki partner na projektu odgovoran je, zajedno sa drugim licima, za raspoređivanje partnera i zaposlenih na različite projekte u skladu sa njihovim stručnim kompetencijama i iskustvom potrebnim u datim okolnostima. Osim toga, partneri na projektu snose krajnju odgovornost za utvrđivanje obima u kojem će biti vršeno usmeravanje, praćenje i pregled rada mlađih saradnika kojima su povereni radni zadaci.

Napredovanje u karijeri: Rad partnera i zaposlenih ocenjuje se na godišnjem nivou kroz pregled rezultata rada u kome učestvuju kolege istog, nižeg i višeg hijerarhijskog ranga. Partneri i zaposleni koji su direktno angažovani u radu sa klijentima prepoznati su i nagrađuju se za svoj rad koji podrazumeva valjano i celovito delovanje u oblasti računovodstva i revizije. Procedure ocenjivanja i nagrađivanja zaposlenih kreirane su tako da zabranjuju da se rad partnera nagrađuje odnosno ocenjuje na osnovu uspešno prodatih nerevizijskih usluga klijentima kojima se pruža usluga revizije. Osim pomenutog, PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd podstiče, priznaje i nagrađuje timski rad. Zaposleni dobijaju formalnu ocenu rada na svakom projektu na kome provedu 80 i više radnih sati. Svi zaposleni se formalno ocenjuju najmanje jednom godišnje uz učešće partnera i neposredno nadređenih kolega sa kojima su radili na određenom projektu. Nadalje, naša revizorska metodologija omogućava neformalno davanje povratnih informacija i profesionalno usmeravanje zaposlenih u toku trajanja samog projekta. Naša metodologija osmišljena je na način da obezbedi kvalitetan proizvod rada i kontinuirani razvoj zaposlenih. Sve pomenuto biva objedinjeno u godišnjoj oceni rada zaposlenih i to u odnosu na PricewaterhouseCoopers vrednosti, individualno postavljene ciljeve za datu godinu i saradnju sa kolegama. Zaposleni u PricewaterhouseCoopers napreduju u karijeri onda kada su u profesionalnom smislu spremni da pređu na više radno mesto.

Nakon godišnjeg pregleda i ocene rezultata rada svakog zaposlenog, saziva se sastanak na kojem učestvuju zaposleni u višem zvanju, kako bi se još jednom izvršila provera i osiguralo da su date karakteristike zaposlenih dosledne i da su unapređenja opravdana.

Rad svih zaposlenih i partnera ocenjuje se najmanje jednom godišnje u postupku koji je anonimn i u kome učestvuju lica u nižem zvanju od lica koje se ocenjuje. U postupku se ocenjuju ukupan učinak zaposlenog – tj. njegov odnos prema drugim zaposlenima i klijentima, kao i njegove jače i slabije strane. Partneri i zaposleni kod kojih su više puta uočene pojedine slabosti dobijaju podršku u vidu saveta odnosno obuke kako bi im se pomoglo u prevazilaženju slabosti.

Osim pomenutog, društvo PricewaterhouseCoopers dva puta godišnje sprovodi anketu *Global People Survey* u kojoj se od zaposlenih traži da iznesu svoje stavove o velikom broju tema koje se konkretno odnose na njih. Rukovodstvo veoma ozbiljno pristupa rezultatima ankete i rešavanju identifikovanih problema u skladu sa politikama i procedurama društva PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd.

Rad na realizaciji projekta

Globalna metodologija za obavljanje revizije: PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd, u saradnji sa drugim PricewaterhouseCoopers društvima u svetu, primenjuje jedinstvenu revizijsku metodologiju i postupak u svim projektima revizije kako bi se obezbedio ujednačen i dosledan u pristupu u radu. Pomenuta metodologija se po potrebi unapređuje kako bi odgovorila na stalne promene u okruženju. Svi partneri i zaposleni se kontinuirano obučavaju u primeni ove metodologije. Naša metodologija je dovoljno fleksibilna tako da omogućava usvajanje dodatnih procedura koje eventualno zahtevaju lokalni zakonski propisi.

Sveobuhvatne politike i procedure: Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd je uspostavilo sveobuhvatne politike i procedure kojima se reguliše praksa u oblasti računovodstva i revizije i koje se redovno ažuriraju kako bi odrazile najnovije promene u struci i lokalnom poslovnom okruženju i odgovorile na aktuelna pitanja, potrebe i probleme u praksi. Pomenute politike odnose se ne samo na zakonom propisane standarde i standarde struke, nego i na smernice u pogledu njihove najbolje primene. Politike su dostupne u formi elektronskih datoteka i baza podataka, redovno se ažuriraju i dopunjuju najnovijim informacijama i u svakom trenutku su dostupne svim zaposlenim licima.

Kontrola kvaliteta rada na specifičnim

angažmanima: Postoji jedan broj procedura kontrole kvaliteta rada koje se primenjuju samo na određene projekte. Primera radi, kada smo angažovani od strane klijenata čije se HoV kotiraju na berzi, kao i od strane velikog broja drugih klijenata kao što su korporacije i pojedini javni ili državni organi, za koje se smatra da su od značaja zbog svoje veličine, složenosti poslovanja, privrednog sektora u kom posluju odnosno prisutnosti u javnosti, društvo

PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd imenuje nezavisnog partnera nadležnog za kvalitet revizije (Quality Review Partner - QRP) koji u saradnji sa partnerom na projektu razmatra sva značajna pitanja i koji je odgovoran za nezavisnu ocenu plana revizije, realizaciju plana, rešavanje značajnih pitanja, finansijske izveštaje i obelodanjivanja, kao i za valjanost izdatog mišljenja. U politikama PricewaterhouseCoopers navedeni su posebni kriterijumi kojima se obezbeđuje da pomenuti partner poseduje relevantno iskustvo i stručno znanje za obavljanje poverene funkcije.

Osim pomenutog, naše politike zahtevaju konsultacije sa PricewaterhouseCoopers ekspertima u oblasti specifičnih transakcija i okolnosti, a koje eventualno uključuju primenu značajnih prosuđivanja. Na kraju, kultura društva PricewaterhouseCoopers koja podrazumeva konsultativnu razmenu mišljenja predviđa redovne konsultacije naših timova sa pomenutim ekspertima i drugim stručnim licima.

Partneri na projektima revizije finansijskih izveštaja klijenata od javnog značaja podležu periodičnoj rotaciji. U skladu sa članom 54, stav 1, Zakona o tržištu kapitala Republike Srbije, obavezna rotacija partnera odgovornih za reviziju finansijskih izveštaja društava od javnog značaja vrši se na pet godina. Kada je reč o klijentima čiji je obim poslovanja manji odnosno klijentima niskog rizika, rotacija partnera vrši se na sedam godina kako bi se obezbedile sveže snage bez žrtvovanja poznavanja poslovanja društva u kojem se vrši revizija. U skladu sa zahtevima Komisije za hartije od vrednosti SAD, rotacija partnera vrši se na pet godina. Saglasno Zakonu o tržištu kapitala, rotacija klijenata obuhvaćenih ovih zakonom vrši se na pet godina.

Nadalje, PricewaterhouseCoopers globalna metodologija za obavljanje revizije počiva na principu da kontrolu rada svakog člana tima na projektu vrši drugi član tima istog ili višeg ranga kako bi se ocenilo da li je posao obavljen u skladu sa planom, kompetentno, i obezbedilo donošenje ispravnih zaključaka.

Resursi u oblasti računovodstva i revizije:

Konsultacije predstavljaju ključni element kontrole kvaliteta u društvu PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd. Naši stručni računovodstveni timovi sastavljeni su od partnera i stručnjaka u oblasti računovodstva i revizije. U situaciji kada partner na projektu nije saglasan sa savetima eksperata, postoji zvanična procedura za nastavak dijaloga sve dok se eventualno sporno pitanje ne reši, uz uvažavanje stavova pomenutih eksperata.

Imajući u vidu sve veću primenu Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja u EU (MSFI), uspostavili smo sistem za ocenjivanje finansijskih izveštaja klijenata od strane revizorskih timova na način koji je dosledan i u skladu sa punom svrhom i ciljem Standarda.

Sistem se prvenstveno ogleda u analizi finansijskih izveštaja od strane regionalnog tima za usluge računovodstvenog savetovanja (Accounting Consulting Services - ACS) koji se u geografskom smislu nalazi u regionu jugoistočne Evrope i zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza (CEE/CIS). Zavisno od složenosti poslovanja i rizika povezanih sa pojedinim privrednim granama, veličine društva kao i od toga da li se njegove HoV kotiraju na berzi, ACS tim obavlja pregled finansijskih izveštaja klijenta pripremljenih u skladu sa MSFI. U toku pregleda, revizorski tim je u obavezi da obrazloži tretman pojedinih stavki u skladu sa MSFI kao i pojedina obelodanjivanja u finansijskim izveštajima, te da od klijenta pribavi saglasnost za poboljšanja i obelodanjivanja ukoliko ACS tim proceni da pomenuta nisu u skladu sa standardima.

Timovi zaduženi za rizike i kvalitet usluge: Sektor za upravljanja rizicima, savetovanjem i politikama predstavlja centralnu funkciju u društvu i čine ga lica zaposlena na neodređeno i određeno vreme. Ovaj sektor se interno zove Odeljenje za upravljanje rizicima i kvalitetom usluge (Risk and Quality - R&Q). Odeljenje R&Q predstavlja zasebnu jedinicu unutar sektora za računovodstvo i reviziju koja je nezavisna od jedinica koje generišu prihode odnosno uprave, a koja ima predstavnika u najvišem rukovodstvu Sektora za reviziju. Odeljenje R&Q bavi se pitanjima kao što su: upravljanje rizicima, nezavisnost, računovodstvene usluge, usluge na tržištu kapitala, praćenje rada u skladu sa zakonskom regulativom, politike u oblasti uveravanja i kvaliteta rada. Za svaku od pomenutih oblasti postoji partner kome podršku pružaju zaposleni sa iskustvom. Pomenutim partnerima pomažu partneri iz drugih većih PricewaterhouseCoopers društava kada za time postoji potreba.

Ključna odgovornost partnera nadležnih za upravljanje rizicima jeste da budu uključeni u celokupan postupak prihvatanja i zadržavanja klijenata, u okviru kojeg su odgovorni za procenu kvalitativnih i kvantitativnih rizika. Osim pomenutog, partneri nadležni za upravljanje rizicima dužni su da aktivno učestvuju u radu projektnih timova i, ukoliko je potrebno, pruže konsultacije o pitanjima kao što je pitanje nastavka poslovanja.

PricewaterhouseCoopers je kreirao i pažljivo sprovodi formalne procedure koje precizno definišu okolnosti u kojima su projektni timovi u obavezi da se konsultuju sa R&Q timom. Partneri nadležni za upravljanje rizicima su nezavisni, imaju bogato iskustvo i bave se pitanjem kvaliteta usluga, kao i pitanjem promena politika i procedura.

Monitoring

U društvu PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd uspostavljen je program za praćenje kvaliteta po izdavanju mišljenja koji se realizuje u okviru PricewaterhouseCoopers globalnog programa. Program obuhvata proveru kvaliteta rada partnera i svih aspekata sistema kontrole kako bi se obezbedilo valjano funkcionisanje kontrole kvaliteta i razumno uveravanje da PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd posluje u skladu sa svim važećim standardima struke i internim politikama i procedurama društva. Programom upravlja i njegovu primenu nadgleda funkcija Kontrole kvaliteta unutar R&Q.

Pregled projekata vrše iskusni partneri i viši menadžeri sa odgovarajućim iskustvom u određenoj grani privrede koji su nezavisni u odnosu na društvo koje obavlja reviziju i sam proces revizije. Pregledi se vrše jednom u tri godine i tom prilikom vrši se evaluacija svih partnera. Pregledi se vrše češće kada postoji verovatnoća povećanog rizika.

Nadalje, postoji program „poseta kancelarijama“ na rotirajućoj osnovi u cilju sticanja uvida u sprovođenje politika i procedura u društvu. Ovaj program podrazumeva i periodičnu proveru delotvornosti kontrole kvaliteta u funkcionalnim oblastima kao što su primanje radnika u radni odnos, obuka zaposlenih i napredovanje u karijeri.

Praćenje kvaliteta rada sastavni je deo našeg programa za kontinuirano unapređenje procesa i procedura. Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd kontinuirano vrši procenu informacija dobijenih putem ovog programa i drugih neformalnih izvora u stalnom nastojanju da unapredi politike, procedure i kvalitet usluge. Eventualnim propustima u ispunjenju standarda kvaliteta pristupa se ozbiljno - od nadležnog partnera traži se poboljšanje rezultata rada i njegovo se angažovanje ocenjuje naredne godine. Slabi rezultati u oblasti upravljanja rizicima odnosno nezavisnosti povlače smanjenje naknade partnera; u pojedinim situacijama partner gubi pravo na potpisivanje revizorskog mišljenja u ime društva, dok se u drastičnim slučajevima od partnera zahteva da napusti društvo.

Uprava društva PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd mišljenja je da okruženje u kome se vrši opisana kontrola kvaliteta ispunjava zahteve važeće regulative te da pruža razumnu osnovu za uverenje da revizija finansijskih izveštaja od strane PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd ispunjava propisane standarde kvaliteta.

Poslednja kontrola kvaliteta usluge

Poslednja kontrola kvaliteta društva PricewaterhouseCoopers d.o.o. obavljena je od strane tima iz drugih PwC kancelarija (ISQC1) u junu 2015. godine. Nisu identifikovane oblasti velikog rizika, dok se na manje bitnom i nerizičnom nalazu trenutno radi. Ova kontrola kvaliteta bila je fokusirana na standard ISQC1 i nije se bavila pojedinačnim revizorskim angažmanima.

U septembru 2014. godine, Komora ovlašćenih revizora Republike Srbije izvršila je detaljnu kontrolu kvaliteta rada društva PricewaterhouseCoopers d.o.o. . Izveštaj kontrole ne sadrži zamerke u pogledu kvaliteta dokumentacije koja je bila predmet pregleda te dobijeni rezultati još jednom potvrđuju valjanost procesa i procedura kompanije PwC i njihovu usklađenost sa zakonskom regulativom Republike Srbije.

Novi Zakon o tržištu kapitala Republike Srbije i Zakon o reviziji Republike Srbije (Sl. Glasnik RS 62/2013) zahtevaju da se pomenute kontrole vrše najmanje na 3 godine.

Koncept nezavisnosti u društvu PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd

Nezavisnost, integritet i objektivnost

Regionalni lider u oblasti nezavisnosti, uz podršku partnera PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd nadležnog za pitanja nezavisnosti i drugih odgovornih lica, prati stroge zakonske propise, zahteve struke i zahteve nezavisnosti PricewaterhouseCoopers u pogledu finansijskih plasmana kod klijenata i odnosa sa njima. Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd, kao deo PricewaterhouseCoopers globalne mreže društava, uspostavilo je program za usaglašavanje poslovanja sa principima nezavisnosti, kao i sistem njegovog praćenja. Sistemi i kontrole odnose se na:

- Pisane politike i procedure nezavisnosti
- Automatizovani sistem za praćenje finansijskih plasmana i popis društava sa ograničenjima
- Kontinuiranu obuku u oblasti nezavisnosti
- Interno praćenje sistema nezavisnosti i pratećih kontrola, kao i proveru nezavisnosti partnera na godišnjem nivou
- Odgovornost za nezavisnost kao i na sisteme i kontrole u nadležnosti višeg rukovodstva
- Odgovarajući stav rukovodstva i kulturna koja podrazumeva nezavisnost
- Pravovremeno izveštavanje o pregovorima zaposlenih o zasnivanju radnog odnosa kod klijenta
- Izveštavanje zaposlenih o percipiranim i realnim povredama nezavisnosti
- Disciplinske politike i procedure
- Kontrole zajedničkih poduhvata, nerevizijskih projekata kod klijenata kojima se pruža usluga revizije i naknada.

Sistem zahteva da partneri i zaposleni ispitaju i dokumentuju svaku sumnju u pogledu nezavisnosti društva prilikom prihvatanja novog klijenta ili, pak, nekog konkretnog projekta. Pre nego što se prihvati nerevizijski projekat kod klijenta kome se pruža usluga revizije, od partnera nadležnog za odnose sa klijentima na globalnom nivou, kao i od lokalnog partnera u reviziji ukoliko je potrebno, traži se dozvola za pružanje takve usluge pomenutom klijentu. Projekat se prihvata samo ukoliko partner potvrdi da projekat ne dovodi u pitanje nezavisnost, te da postoje uspostavljene mere zaštite kojima se rizik svodi na prihvatljivu meru.

Važan aspekt koncepta nezavisnosti jeste centralna podrška partnerima i zaposlenima u pogledu nezavisnosti koja se odnosi na lična pitanja, pružanje nerevizijskih usluga, naknadu i druga pitanja.

Ukoliko klijent ne prihvati jasne računovodstvene smernice, nalaze revizije o materijalno značajnim pitanjima, ili, pak, pokaže neetičko ponašanje, društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd pruža podršku partneru na projektu u donošenju odgovarajućih mišljenja čak i ako to može da dovede do raskida odnosno neprihvatanja angažovanja.

Poslednja interna provera nezavisnosti u društvu PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd izvršena je septembra 2012. godine u okviru programa Global QMR (Kontrola upravljanja kvalitetom).

***Društva od javnog značaja čiju je reviziju
finansijskih izveštaja u skladu sa zakonskom
regulativom izvršilo društvo
PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd u
finansijskoj godini završenoj na dan 31. decembra
2014. godine***

	Javno Društvo	Društvo koje je Država proglasila društvom od javnog interesa	Veličina društva		
			Veliko	Srednje	Malo
AXA neživotno osiguranje a.d.			X		
AXA životno osiguranje a.d.			X		
Basler neživotno osiguranje a.d. Beograd			X		
Basler životno osiguranje a.d. Beograd			X		
British American Tobacco a.d Vranje	X			X	
DDOR Novi Sad a.d.			X		
DDOR Re a.d. Novi Sad			X		
Generali a.d. Penzjski fond			X		
EKO Srbija a.d.			X		
Eurobank EFG Stedionica a.d. Beograd i EFG Business Srbija i EFG Leasing, IMO Property investments a.d. kao zavisna društva			X		
Marfin Bank a.d.	X		X		
Milenijum Osiguranje a.d.			X		
Naftna industrija Srbije a.d. i O Zone kao zavisno društvo	X		X		
Piraeus banka a.d. , Pireause Leasing i Piraeus Rent kao zavisna preduzeća			X		
Philip Morris Operations ad Nis i PM Services kao zavisno društvo	X		X		
Sogaz a.d.			X		
Uniqa Neživotno Osiguranje			X		
Uniqa Životno Osiguranje			X		
YugorosGaz a.d.			X		
Zdravlje ad Leskovac			X		

***Spisak društava kojima su pružene revizorske
usluge od strane društva za reviziju, a
konsultantske usluge od strane povezanog
društva***

Naftna Industrija Srbije a.d. (u iznosu od 8,584,151 RSD)

Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. nije pružalo konsultantske usluge javnim društvima.

Kontinuirana edukacija revizora

Kao što se pominje u odeljku o kvalitetu revizije, revizori društva PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd imaju puno učešće u našem programu kontinuirane edukacije zaposlenih. Osim toga što pohađaju interno kreiranu obuku, od naših revizora se zahteva da pohađaju i obaveznu obuku u trajanju od najmanje dva dana koju jednom godišnje organizuje Komora ovlašćenih revizora Republike Srbije, a na kojoj se obrađuju pitanja računovodstva i revizije relevantna za ovlašćene revizore u Srbiji.

Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd ima utvrđen plan i program za obuku i razvoj zaposlenih u Sektoru za reviziju i lica u zvanju ovlašćeni revizor kojim se propisuje obavezan program obuke za svako zaposleno lice i vodi evidencija o završenoj obuci. Sektor za obuku i razvoj zaposlenih (L&D) odgovoran je za učešće zaposlenih i partnera u obrazovnim programima. Za svaki nivo stručnosti postoji utvrđen godišnji plan i program obuke koji, osim zakonom propisane obavezne edukacije, podrazumeva dodatnih 100 sati obuke kreirane od strane PricewaterhouseCoopers. Detaljan plan i program obuka je objavljen na našem web-sajtu.

Revizori su dužni da pohađaju obavezan program obuke, i to:

- Da pohađaju najmanje 120 sati obuke u periodu od tri godine
- Da pohađaju najmanje 20 sati obuke godišnje i vode evidenciju svojih obrazovnih aktivnosti.

Profesionalno usavršavanje zaposlenih u skladu sa zahtevima zakonske regulative obuhvata:

- Pohađanje kurseva, učešće na konferencijama i seminarima
- Samoobrazovanje (učenje na daljinu), obuku na radnom mestu u oblasti novih sistema i procedura
- Objavljivanje stručnih/naučnih radova, učešće u radu stručnih komisija
- Predavanja u oblasti profesionalne odgovornosti
- Izlaganje na konferencijama, sastancima, grupnim diskusijama
- Pisanje stručnih članaka, radova i knjiga

Spisak ovlašćenih revizora

Ime i prezime:

1. Hana Andonov
2. Biljana Bogovac
3. Milivoje Nešović
4. Saša Todorović
5. Srđan Cvetković
6. Marko Fabris

Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd uz ovlašćene revizore zapošljava još 75 lica, što u ovom trenutku ukupno iznosi 81 zaposlenih.

Finansijski podaci za godinu završenu na dan 31. decembra 2015. godine

	RSD
Ukupni poslovni prihodi	569.705.454
Ukupni prihodi od revizije finansijskih izveštaja	356.594.367
Ukupni prihodi od konsultantskih usluga	40.342.208
Ukupni prihodi po osnovu revizije javnih društva	88.537.021
Ostali prihodi	172.768.879
Prihodi društva PwC Consulting** od preduzeća koja su označena kao javna društva, a kod kojih je PricewaterhouseCoopers d.o.o. vršilo reviziju	13.969.740

Društvo PricewaterhouseCoopers d.o.o. nije pružalo konsultantske usluge javnim društvima.

Osnova za naknadu partnera

Naknada partnerima isplaćuje se isključivo iz dobiti društva, dok oni lično izdvajaju sredstva za uplaćivanje penzionih i drugih doprinosa kao što su doprinosi za zdravstveno osiguranje. Raspodelu naknada partnera vrši Regionalni upravni odbor nakon ocene doprinosa svakog partnera društvu tokom godine i nakon obavljene godišnje revizije finansijskih izveštaja domaćih subjekata. Izdvajanja izvršena od strane Regionalnog upravnog odbora podležu proveru i odobrenju od strane Saveta partnera. Naknada svakog partnera sastoji se od tri elementa koji zavise od dobiti:

- Naknada za odgovornost, koja odražava doprinos partnera društvu i njegove dužnosti i obaveze;
- Naknada za postignute rezultate, koja odražava rezultate partnera i njegovih timova postignute u datoj godini; i
- Naknada po jedinici učešća u kapitalu koja predstavlja udeo partnera u dobiti po izvršenoj raspodeli prva dva elementa.

Raspodela jedinica učešća u kapitalu vrši se na partnere u skladu sa matricom koja uzima u obzir brojne faktore, uključujući ali se ne ograničavajući na doslednost u postizanju rezultata i dužnosti i obaveze u društvu. Naknada za postignute rezultate utvrđuje se na osnovu ocene postignuća partnera u odnosu na individualno postavljene ciljeve, a u skladu sa njegovim dužnostima i obavezama. Pomenuti ciljevi odnose se na sprovođenje standarda kontrole kvaliteta revizije, kao i na apsolutno poštovanje propisa u oblasti integriteta i nezavisnosti revizora.

Izjava

Prema najboljem saznanju i uverenju društva PricewaterhouseCoopers d.o.o. Beograd, informacije sadržane u ovom izveštaju su tačne i u skladu sa zahtevima člana 54 Zakona o tržištu kapitala (Službeni glasnik Republike Srbije br. 31/2011), člana 2 Pravilnika o uslovima za obavljanje revizije finansijskih izveštaja javnih društava (Službeni glasnik Republike Srbije br. 114/2013) kao i člana 20 Zakona o reviziji (Službeni glasnik Republike Srbije br. 20/2013).

Emmanuel Koenig
Zakonski zastupnik/Glavni Partner za Srbiju

Beograd, 17. mart 2016. godine